

BASARABIA ÎN ANII RĂZBOIULUI RUSO-TURC DIN 1828-1829

Andrei MACEAC

CZU: 94(478)"1828/1829"

maceac95@gmail.com

The summary of the thesis with the invoked title elucidates the situation in which Bessarabia was mentioned in the Russo-Ottoman war of 1828-1829. Bessarabia was the crossing point of the tsarist army in the Balkans and an important supply base. It is demonstrated that this war represented a heavy burden for the Bessarabians, who suffered from extraordinary benefits, contagious diseases, thus denouncing the falsity of the thesis about the progressive character of the annexation of Bessarabia to the Russian Empire.

Teza de master cu tema **Basarabia în anii războiului ruso-turc din 1828-1829** este consacrată unei probleme care până în prezent nu a constituit obiectul unei cercetări speciale în istoriografie.

Actualitatea temei rezultă din faptul că permite abordarea, de pe principii noi, a unei probleme care a fost trecută conștient cu vederea și nu a constituit subiectul unei cercetări speciale, atât în istoriografia modernă, cât și cea contemporană. Subiectul pus în discuție vine în contradicție cu teza dominantă expusă în istoriografia marxistă privind „caracterul obiectiv progresist” al anexării Basarabiei la Imperiul Rus. Cercetarea dată demonstrează falsitatea acestei teze, elucidând adevărata față a procesului de anexare și de evoluție a Basarabiei în componența Imperiului Rus.

Scopul lucrării constă în studierea complexă a evoluției Basarabiei în anii războiului ruso-turc din 1828-1829. **Obiectivele** lucrării rezidă în cercetarea și interpretarea surselor și a istoriografiei accesibile referitoare la subiectele vizate în cercetare; aprecierea schimbărilor care au avut loc în domeniul economic (agricultură, industrie, comerț) din Basarabia în anii războiului ruso-turc din 1828-1829; determinarea tipurilor de prestații extraordinare la care a fost impusă populația din Basarabia de către administrația rusă și caracterizarea acestora; analiza impactului războiului ruso-turc din 1828-1829 asupra nivelului de trai al populației din regiune.

Analiza izvoarelor. Drept sursă principală în studierea temei au servit izvoarele inedite depozitate în diferite fonduri ale ANRM, fiind folosite un șir de dosare din fondurile 2, 3 și 6, cât și documente publicate, în care se păstrează prețioase informații referitor la problema de studiu.

Istoriografia temei investigate. Tematica războiului ruso-turc din 1828-1829 a fost abordată tangențial în diverse lucrări ai reprezentanților istoriografiei moderne și contemporane. Specific istoriografiei *moderne* este faptul că lucrările acestor cercetători nu oferea o analiză detaliată și obiectivă a evenimentelor, ci doar o prezentare a acestora, țarismul fiind privit ca salvatorul popoarelor balcanice (autori: N.Epancin,

F.Zatler, P.Kunițki, I.Saburov, Z.Arboare, L.Kasso etc.). Istoriografia contemporană o împărțim convențional în trei perioade. Cercetătorii din perioada *interbelică*, (autori: O.Ghibu, A.Boldur, P.Cazacu, I. Nistor, Șt. Ciobanu, D.Bogoș etc.) au avut posibilitatea să se documenteze și, datorită situației politice favorabile, să analizeze obiectiv situația din Basarabia, dar aceștia s-au referit puțin la tema dată. Istoriografia *postbelică*, în cadrul căreia un rol aparte îi revine istoriografiei sovietice (marxiste), privea problema prestațiilor extraordinare impuse de Imperiul Rus Basarabiei în timpul războiului, ca fiind un ajutor real/benevol acordat de către populația din Basarabia armatei ruse de ocupație (autori: P.Sovetov, N.Mohov, Ya.Grosul și I.Budak etc.). După proclamarea independenței Republicii Moldova, în 1991, în istoriografie începe o nouă etapă – *postsovietică* – descătușată de ideologia comunistă. Încep a fi revăzute unele teze din istoriografie, sânt expuse noi puncte de vedere pe mai multe subiecte, inclusiv la cel supus investigației de noi (autori: A.Moraru, I.Scurtu, V.Tomuleț, N.Timohina, C.Gherasim, I.Ojog, A.Leșcu).

În urma analizei izvoarelor de arhivă inedite și a celor publicate, literaturii monografice s-a ajuns la mai multe **concluzii** importante.

În anii războiului ruso-turc din 1828-1829 populației din Basarabia i-a fost impus un sistem de prestații extraordinare exagerate care a înrăutățit substanțial nivelul ei de trai.

Sistemul de impozitare și prestare al Basarabiei a depins în mare măsură de structura socială a ținutului, întrucât în dependență de categoria socială era apreciată suma impozitelor și prestațiilor. Scutirea boierilor și fețelor bisericești de impozite și prestații îl punea pe țăran într-o situație net inferioară față de categoriile privilegiate, situație în care el nu mai avea puteri și posibilități de a supraviețui provocărilor generate de război.

Situația excepțională de război instituită în anii 1828-1829 înregistrează schimbări semnificative în domeniul impozitării și prestațiilor. Acesta devine mult mai complicat și insuportabil, care a înrăutățit în mare măsură situația și așa dificilă a țăranului. Trecerea, în urma edictului imperial, de la impozitul pe familie la impozitul pe cap de locuitor constituia nimic altceva decât o posibilitate în plus pentru Imperiul Rus de a exploata populația Basarabiei care și așa se sufoca sub povara impozitelor și prestațiilor extraordinare exagerate.

Deși operațiile militare nu au avut loc nemijlocit pe teritoriul Basarabiei, totuși provincia a fost afectată în mod direct de acest conflict, întrucât pe umerii populației autohtone a căzut tot greul întreținerii armatei ruse de ocupație [1, f.386].

Documentele depozitate în fondurile Arhivei Naționale a Republicii Moldova și memoriile călătorilor străini denotă cu claritate că prestațiile extraordinare impuse de administrația militară rusă diferitelor categorii sociale din Basarabia, conjugate cu epidemiile de ciumă și holeră, invazia lăcustelor etc., au cauzat mari prejudicii populației, îndeosebi autohtonilor care dețineau cele mai mici loturi de pământ și care nu beneficiau de aceleași privilegii și înlesniri, de care se bucurau coloniștii bulgari, găgăuzi, germani, ruși, evrei etc. [3, p.230].

Agravarea situației basarabenilor s-a datorat impunerii populației la plata prestațiilor extraordinare sub trei forme: **1. prestații extraordinare în bani** (pentru construcția podurilor plutitoare și de piatră peste râuri, pentru încălzirea și iluminarea încăperilor predestinate armatei, construcția și repararea drumurilor, construcția și reparația stațiilor poștale, spitalelor, fortificațiilor etc.), **2. prestații extraordinare în muncă** (construcția și reparația podurilor, drumurilor, locuințelor, construcția și reparația stațiilor poștale, spitalelor, fortificațiilor, grajdurilor temporare pentru cai, cordoanelor sanitare; transportarea munițiilor, răniților și bolnavilor, proviziilor) și **3. prestații extraordinare în natură** (asigurarea armatei ruse cu produse alimentare, furaje, forță de tracțiune, pășunatul cailor și boilor de tracțiune; pregătirea fânului pentru necesitățile armatei; pregătirea pesmeților etc.) [2, f. 39]. Toate acestea i-au sustras pe țărani de la ocupația lor de bază – agricultura. Astfel, țărani au fost lipsiți de recoltele strânse de pe pământurile prelucrate de ei, de animalele de tracțiune, în unele cazuri erau lipsiți chiar și de locuințe (soldații fiind încartiruiți în casele țăranilor), au fost nevoiți să acorde ajutor la construcția drumurilor și a podurilor etc.

Asigurarea armatei ruse cu produse alimentare a micșorat în mare parte rata alimentară a autohtonilor, din care cauză ei sufereau de diferite boli, multe dintre ele contagioase. Faptul că armata trebuia asigurată cu furaje în cantități tot mai mari a determinat subnutriția și reducerea potențialului de muncă al animalelor; pe lângă aceasta, dând vitele de la casă țăranul rămânea lipsit de principala forță de tracțiune cu ajutorul căreia își lucra pământul. În plus, calamitățile naturale, daunele pricinuite de război au determinat o recoltă proastă, care nu putea asigura nici măcar simpla existență a populației, iar „alianța” dintre ciumă și holeră a ridicat rata mortalității până la 200 de persoane pe zi [4, p. 35]. Către anul 1829 aceasta devine de necontrolat, deoarece prin Basarabia treceau încontinuu trupele rusești infectate de aceste boli și exterminarea flagelului devine practic imposibilă.

Analiza izvoarelor, a literaturii de specialitate ne permite să conchidem că prestațiile extraordinare mereu crescânde, impuse populației în timpul războiului ruso-turc din anii 1828-1829 a înrăutățit și mai mult situația stărilor de jos ale populației, au redus nivelul ei de trai și au influențat nefast dezvoltarea social-economică a Basarabiei.

Astfel, în baza celor menționate *supra* putem afirma că cele relatate de izvoarele de epocă contravin tezei vehiculate în istoriografia sovietică și pro-rusă, conform căreia prestațiile extraordinare au fost un ajutor benevol acordat de către populația din regiune armatei ruse de ocupație și că anexarea la Imperiul Rus a avut un caracter obiectiv-progresiv pentru dezvoltarea economică a Basarabiei. Am avut ocazia să ne convingem, în baza izvoarelor de arhivă inedite, că realitatea era cu totul alta.

Referințe:

1. ANRM, F. 2, inv.1, d.1325.
2. ANRM, F.3, inv.1, dosar 1198.

-
3. CIOBANU Șt. *Basarabia: populația, istoria, cultura*, Chișinău, 1993.
 4. TOMULEȚ V. *Situația demografică, social-economică și confesională din Basarabia în anii '20 ai secolului al XIX-lea*. În: *Studia Universitatis Moldaviae, Științe Umanistice*, nr. 4 (104), Chișinău, 2017. ISSN 1811-2668.

Recomandat

Valentin TOMULEȚ, dr. hab., prof. univ.